Rapport om samfundsansvar 2024

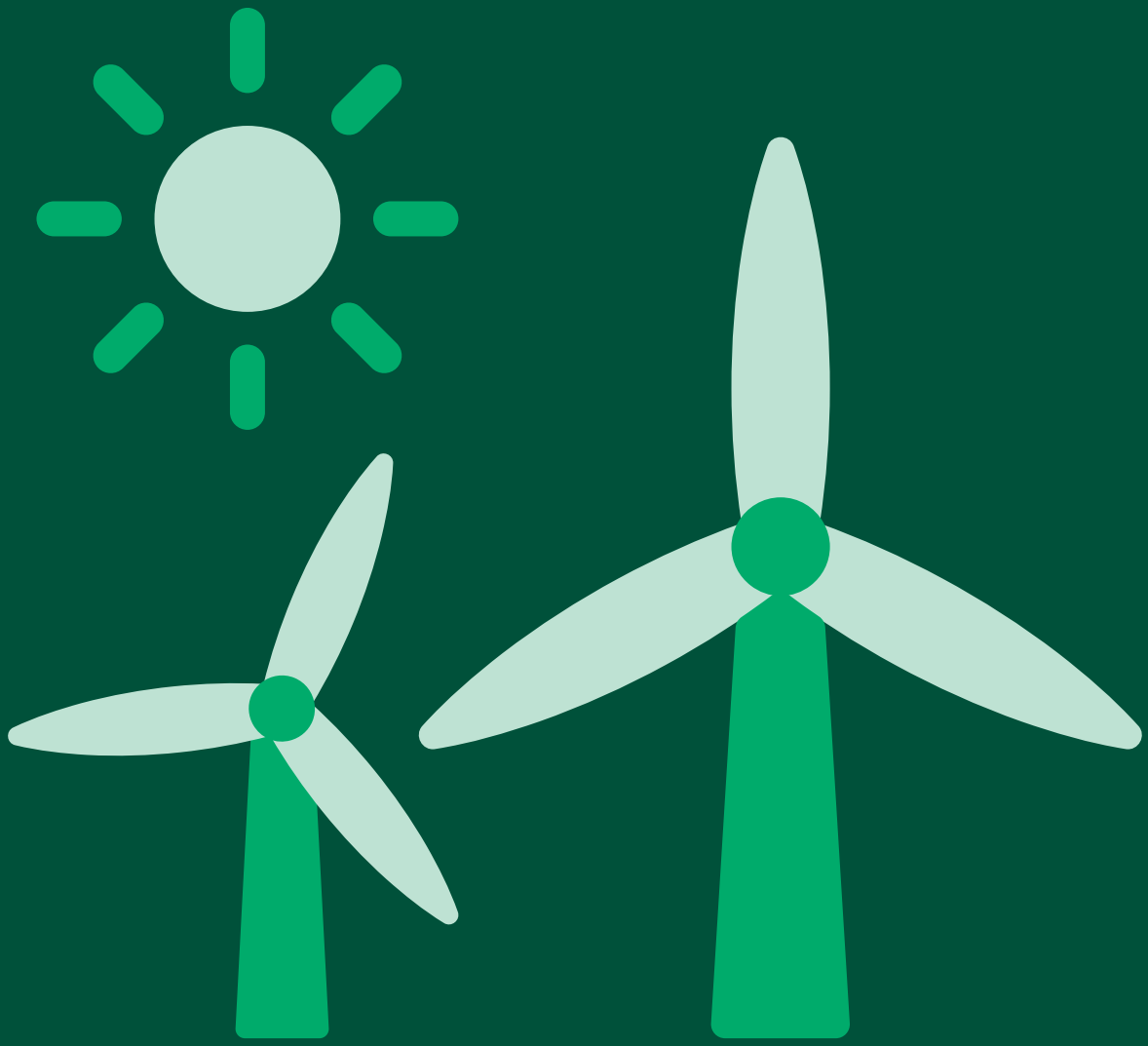

PenSam

Indhold

Forord 4

Introduktion til PenSam 6

PenSam som ansvarlig investor 7

Kortlægning af ansvarlige investeringer gennem tiden 8

Vejen til at bidrage til en positiv udvikling i samfundet 12

- Principper og retningslinjer 12
- Målsætning og status 13

PenSams fokusområder i investeringsforvaltningen 14

- Klima 14
- Ansvarlig skat 15
- Arbejdstagerrettigheder 16
- Ansvarligt byggeri 17

Tilgange til at investere ansvarligt 18

- Eksklusion 19
- Aktivt ejerskab 20
- Impact investering 22

PenSam som arbejdsplads 24

Klimarapportering 26

Appendix A 28

Forord

Kære læser

2024 var et år, hvor de verdenspolitiske spændinger tog til, men hvor de finansielle markeder gav flotte resultater på trods af geopolitisk usikkerhed og tegn på en ny verdensorden.

I PenSam er vi kommet godt gennem det seneste år. Investeringsafkastet for året blev 15,6 mia. kr. før skat, og det har givet medlemmerne i PenSams mest benyttede pensionskoncept Fleksion et positivt afkast på 10,9%. På både kort og langt sigt ligger PenSams afkast højt, og det kommer vores medlemmers pensionsopsparing til gode.

Der tegner sig fortsat år med økonomisk fremgang. Men grundlaget hviler på usikkerhed om både global vækst, international handel og sikkerhedssituationen.

Udfordringerne gælder også den grønne omstilling, som lider under manglende politisk vilje, herunder fra den nye amerikanske administration, der har valgt at træde ud af Paris-aftalen.

Det stiller alt sammen krav til en modstandsdygtig og agil investeringsportefølje- og strategi. Debatten om pensionsbranchens investeringer i den grønne omstilling savner til tider nuancer. PenSams investeringer tilrettelægges ud fra en langsigtet risikobetragtning om, hvordan markedet og efterspørgslen vil udvikle sig i fremtiden – og dermed, hvor det bedste afkast for vores medlemmer ligger placeret. Og det er, efter vores vurdering, ikke blandt olie- og gasselskaber. Medmindre de vel og mærke er i gang med en transition af deres kerneforretning.

Derfor ser vi heller ikke anledning til at nedjustere på vores mål om, at mindst 20% af vores investeringer skal være i det grønne segment i 2030. PenSams bredere arbejde med udvalgte klima- og miljømæssige, sociale og ledelsesmæssige emner, der er væsentlige for forretningen, fortsætter også som hidtil.

En vigtig tilgang for PenSam til at bidrage til den grønne omstilling, er den mere "intravenøse" tilgang, hvor vi gennem såkaldte 'impact investeringer' investerer direkte i virksomheder eller projekter.

I løbet af 2024 har PenSam gennem kapitalforvalteren AIP Management foretaget flere impact investeringer på energiområdet.

I samarbejde med andre pensionsselskaber investerede vi blandt andet i en havvindmøllepark i Tyskland, der samtidig blev vores hidtil største enkeltinvestering i vindenergi på 644 mio. kr. Derudover har vi i løbet af 2024 medinvesteret i et grønt stålværk i Nordsverige med et tilsagn på 495 mio. kr.

Det var også en vigtig begivenhed i november, da PenSam med en investering på 400 mio. kr. var med til at lancere fonden "Verdensmålsfond II", som forvaltes af Investeringsfonden for Udviklingslande (IFU).

Vigtig fordi, at diskussionerne på årets COP29 med al tydelighed viste omfanget af klimaforandringernes konsekvenser i det globale syd. Der er behov for nytænkning. Ikke mindst i måden at få tilført den nødvendige kapital til at udvikle den del af verden.

Med modellen bag "Verdensmålsfond II" er vi med til at bevise over for resten af verden, at 'blended finance', som kombinerer offentlig og privat kapital, i den grad kan fremme investeringer i områder, hvor det ellers kan være svært at investere på grund af høj risiko.

Arbejdet med at fremme ansvarlig skatteadfærd har også været højt prioriteret i 2024 – ikke mindst, fordi det er en dagsorden, vi i PenSam har en naturlig interesse i at præge.

PenSams medlemmer arbejder hovedsageligt i den offentlige velfærdssektor, og er derfor afhængig af en korrekt skattebetaling. Desuden udgør det en risiko for os som investor, når der opstår tvivl om, hvorvidt en virksomhed betaler den korrekte skat.

I årets løb har PenSam blandt andet været medforslagsstiller på Microsoft og Ciscos generalforsamlinger om øget skattetransparens. Selvom forslagene ikke blev stemt igennem, opnåede de høj tilslutning fra aktionærer og institutionelle investorer verden over.

For PenSam har indsatsen i 2024 også været præget af at gøre relevante interessenter opmærksom på behovet for mere gennemsigtighed på området. Det er i den forbindelse positivt, at Australien i slutningen af året vedtog en historisk striks skattelov for at øge presset på internationale selskaber. Men der er brug for, at også Danmark og EU går foran og viser, hvordan vi kan bekæmpe problemer med skattesvindel.

Året sluttede med anerkendelse af PenSams arbejde, da vi vandt to investeringspriser ved IPE Awards i december 2024.

PenSam blev tildelt prisen som 'Årets danske pensionsselskab' for vores klimaarbejde og -målsætninger bl.a. om at reducere CO2-udledningen i investeringsporteføljen på både kort og langt sigt.

Vi blev desuden præmieret i kategorien 'Porteføljekonstruktion og risikospredning', hvor juryen vægtede en innovativ tilgang til at optimere investeringsporteføljen og bruge 'best in class'-tilgange til at skabe endnu højere afkast til vores medlemmer.

Vi ser det som et rygstød til vores kontinuerlige arbejde med at forbedre mulighederne for at skabe mest mulig værdi for vores medlemmer, samtidig med at vi er med til at skabe en positiv udvikling af samfundet.

I denne rapport giver vi et dybere indblik i PenSams tilgang til samfundsansvar og sammenfatter 2024's arbejde og aktiviteter.

God læselyst.

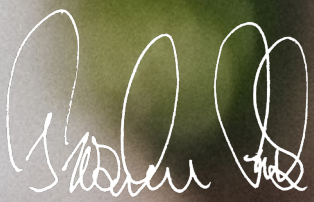

Torsten Fels
Administrerende direktør

Introduktion til PenSam

PenSam leverer arbejdsmarkedspensioner til FOA-faggrupperne, som fortrinsvist er offentligt ansatte i lav- og mellemindkomstgrupper.

Som et af Danmarks store arbejdsmarkedspensionsselskaber med 500.000 medlemmer er PenSams kerneprodukt derfor af central betydning for et bredt udsnit af den danske befolkning, der arbejder inden for den danske velfærdssektor.

PenSam står som arbejdsmarkedspensionsselskab på skuldrene af aftaler mellem arbejdsmarkedets parter og spiller gennem kerneforretningen en væsentlig rolle i den offentlige økonomi i Danmark. Derfor føler vi også en særlig forpligtelse til at udvise engagement og tage ansvar på områder, der kan bidrage til en positiv udvikling af samfundet, så PenSams medlemmer både inkluderes i og bidrager hertil.

PenSam er således en aktør, der med aktive tilvalg kan bidrage positivt til det samfund, vi er en del af, og arbejdet med samfundsansvar indgår som en naturlig del af driften og udviklingen af PenSams forretningsområder med udgangspunkt i vores grundværdier om ordentlighed og ansvarlighed.

PenSam tager samfundsansvar og bidrager til en positiv udvikling af samfundet ved aktivt at deltage i den offentlige debat på områder, hvor vi har en naturlig og relevant viden og interesse. Dette gælder fx inden for vores medlemmers økonomiske forhold og rammer inden for ansvarlige investeringer.

Dette omfatter også et særligt fokus på fire områder inden for klima, ansvarlig skat, arbejdstagerrettigheder og ansvarligt byggeri. PenSam har ligeledes fastlagt en række klimamålsætninger for arbejdet, så PenSam på lang sigt kan neutralisere klimaaftrykket i investeringsporteføljen helt.

Læsevejledning
PenSams rapport om samfundsansvar består af tre dele. Den første sammenfatter årets aktiviteter og arbejdet med samfundsansvar og integration af ESG-faktorer i investeringsforvaltningen.

Den anden del handler om PenSam som arbejdsplads og arbejdsgiver, og indeholder i den forbindelse en ESG-nøgletalsoversigt, der viser de senere års positive udvikling internt i PenSam.

Den tredje del er en klimarapport i overensstemmelse med branchehenstillingen fra brancheorganisationen Forsikring & Pension.

Rapporten indeholder den lovpligtige redegørelse for §142 i Bekendtgørelsen om finansielle rapporter for forsikringsselskaber og tværgående pensionskasser og §99a i årsregnskabsloven.

PenSam som ansvarlig investor

Kortlægning af arbejdet med ansvarlige investeringer gennem tiden

PenSam har længe haft et fokus på at integrere klima- og miljømæssige, sociale og ledelsesmæssige (ESG) forhold, der er væsentlige for forretningen. Det har vi, fordi vi som investor vil bidrage til en positiv udvikling af samfundet, og fordi vi over tid har set en stigende sammenhæng mellem at investere ansvarligt og attraktive investeringsafkast.

Arbejdet med at tage ansvar for det omkringliggende samfund begyndte allerede i 00'erne med enkelte tiltag, hvor PenSam frasolgte flere selskaber herunder Wal-Mart, Samsung og Coca-Cola på grund af uansvarlig forretningsadfærd.

Siden er der sket store forandringer, og området for ansvarlige investeringer bevæger sig stadig med stor hast. Særligt siden 2016 er PenSams arbejde med at integrere ESG-forhold i investeringsforvaltningen intensiveret og gjort langt mere systematisk og datadrevet. Dette med udgangspunkt i konkrete politikker, målsætninger og nyeste videnskab og forskning inden for ESG-området.

Fremhævede aktiviteter inden for bæredygtighed siden 2016-2024

2016

PenSam ekskluderer selskaber fra porteføljen med over 30 pct. eksponering til kul (udvinding og afbrænding)

2017

PenSam ekskluderer tobaksselskaber fra investeringsporteføljen

PenSam begynder at foretage en ESG-vurdering og -rating af alle eksterne forvaltere

2018

Med udgangspunkt i Verdensmålene vedtages det, at PenSam skal have særligt fokus på skat, klima og arbejdstagerrettigheder arbejdet med ESG

PenSam udarbejder og vedtager en skattepolitik, der skal bidrage til at sikre, at selskaberne i investeringsporteføljen betaler korrekt skat

2019

Indledt dialog med 21 multinationale selskaber om skatteengagement, der blandt andet skal bidrage til at øge transparensen i deres skattebetalinger

PenSam sætter klimamål om, at 10 pct. af porteføljen skal understøtte den grønne omstilling ved udgangen af 2025 (sidenhen opjusteret)

PenSam indgår i det globale investorinitiativ, Climate Action 100+ mhp. at reducere CO_2-udledningen i mere end 161 multinationale selskaber

2020

PenSam overgår til MSCI Bæredygtigt Benchmark for aktieporteføljen. I den forbindelse foretages et stort frasalg af fossile selskaber i porteføljen

PenSam nedsætter eksklusionsgrænsen for selskaber relateret til kul fra 30 pct. til 5 pct. målt på virksomhedens omsætning

PenSam tilslutter sig pensionsbranchens skattekodeks for unoterede investeringer

2021

PenSam overgår til et klimavenligt benchmark i porteføljen for virksomhedsobligationer

PenSam initierer nyt fokusområde for bæredygtigt byggeri med en række mål frem mod 2025

PenSam tilslutter sig Paris Alignment Investment Initiative med tilhørende målsætninger om blandt andet at være klimaneutral i 2050

PenSam vedtager ny klimastrategi: CO_2-udledningen inden for tre aktivklasser skal reduceres med 44 pct. inden 2025 (siden opjusteret)

2023

PenSam har øget målet om CO_2-reduktion fra tidligere 44 pct. til nu 55 pct. i 2025. 55 pct.-målet omfatter børsnoterede aktier og -obligationer og den danske ejendomsportefølje.

I efteråret 2023 tilsluttede PenSam sig initiativet Taskforce on Nature-related Financial Disclosures (TNFD). TNFD har bl.a. til formål at fremme transparens og nøgletal på området for biodiversitet.

PenSam har investeret et større trecifret millionbeløb i en nyskabende 'impact fond' under Morgan Stanley, kaldet 1GT, der skal reducere CO_2-udslip svarende til 1 gigaton.

EU's disclosureforordning, der fastsætter de lovmæssige rammer for PenSams integration af bæredygtighed i investeringsforvaltningen, er blevet fuldt implementeret. Bl.a. fremgår tal for PenSams bæredygtighedsaftryk nu på vores hjemmeside.

2022

PenSam har øget målet om grønne investeringer i Fleksion fra 10 pct. til 15 pct. i 2025 og 20 pct. i 2030

Medforslagsstiller på Microsofts generalforsamling om yderligere åbenhed om selskabets skattebetalinger

PenSam har i samarbejde med to andre pensionskasser været i dialog med Amazon om deres tilgang til grundlæggende arbejdstager-rettigheder

PenSam har indgået et samarbejde med ATP om indhentning af data på unoterede investeringer

2024

PenSams retningslinjer for stemmeafgivning er blevet yderligere strammet op, så der nu generelt stemmes for flere forslag relateret til ESG-dagsordenen herunder klimaforandringer

PenSam overgik til et nyt klimaindeks for aktieporteføljen fra S & P. Dette medfører en yderligere CO2 reduktion i aktieporteføljen

PenSam har givet tilsagn på 400 mio. kr. til "Verdensmålsfond II" forvaltet af Investeringsfonden for udviklingslande (IFU), som skal sikre, at investeringer i en række udviklingslande bidrager til den grønne omstilling og realiserer FN's 17 verdensmål

Vejen til at bidrage til en positiv udvikling i samfundet

PenSams tilslutning til vigtige konventioner, principper og retningslinjer

PenSams arbejde med ansvarlige investeringer tager afsæt i en række internationalt anerkendte konventioner, principper og retningslinjer. Det er for at sikre en ansvarlig forretningsadfærd i overensstemmelse med den globale udvikling inden for områderne klima, miljø og sociale og ledelsesmæssige forhold.

PenSams ansvarlige investeringer understøtter blandt andet:

UN Global Compact's 10 principper

Om god forretningsadfærd inden for miljø, menneske- og arbejdstagerrettigheder og korruption.

COP21 Paris-aftalens målsætning

Om en maksimal global temperaturstigning på 1,5 grader.

OECD's guidelines

For multinationale selskaber om anbefalinger til ansvarlig virksomhedsadfærd.

FN's 17 Verdensmål

For en Bæredygtig Udvikling. PenSam arbejder fokuseret med 6 udvalgte verdensmål inden for Klima (nr. 7, 9 og 13), Retfærdig skat (nr. 10), Arbejdstager-rettigheder (nr. 8) og Bæredygtige byer og lokalsamfund (nr. 11).

PenSams aktuelle målsætninger og status herpå

PenSam vedtager løbende nye målsætninger på ESG-området i takt med at arbejdet med ansvarlige investeringer udvikler sig, og der kommer ny viden og lovgivning til. Overblikket viser nogle af de aktuelle mål, vi arbejder frem mod for et bedre samfund.

Klimamål:

Mål 2050: PenSams investeringsportefølje skal være klimaneutral.

Mål 2030: 20 pct. af investeringerne i pensionskonceptet Fleksion skal understøtte den grønne omstilling.

Mål 2025: PenSam skal reducere CO2-udledningen med 55 pct. inden for tre aktivklasser (globale aktier, kreditobligationer og danske ejendomme). Den aktuelle målsætning på 55 pct. er nået ved udgangen af 2024, og PenSam forventer at fastsætte en højere målsætning for CO2-reduktion i 2025.

Mål 2025: 15 pct. af investeringerne i pensionskonceptet Fleksion skal understøtte den grønne omstilling.

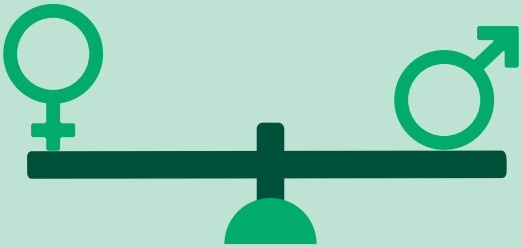

Mål inden for sociale- og ledelsesforhold:

Skat: PenSams investeringsaktiver skal understøtte en ansvarlig skatteadfærd.

Arbejdstagerrettigheder: PenSams investeringsaktiver skal efterleve internationale principper om menneske- og arbejdstagerrettigheder

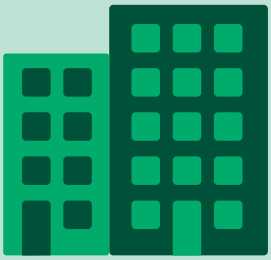

Miljømål:

Ansvarligt byggeri: DGNB-certificere en femtedel af ejendommene i den danske ejendomsportefølje samt forbedre energi-mærkningen for 25 pct. af ejendommene og reducere CO2-udledningen med 50 pct. på ejendommene.

Fokusområde: Klima

PenSam har fokus på, at både unoterede og noterede investeringer støtter op om den grønne omstilling og tager hensyn til klimarelaterede forhold. PenSam har i den forbindelse en målsætning om, at CO2-udledningen for børsnoterede aktier og -obligationer samt danske ejendomme skal reduceres med 55 pct. inden udgangen af 2025. Målsætningen er – ved opgørelse i februar 2025 - allerede opnået, og endnu mere ambitiøse mål for CO2-reduktion vil blive fastsat i 2025 for at understøtte transitionen til en mere bæredygtig verdensøkonomi.

Målsætningerne for CO2-reduktion i 2025 på 55 pct. skal ses som et delmål mod total klimaneutralitet i investeringsporteføljen i 2050. Det sker som led i PenSams tilslutning til klimainitiativet Paris Aligned Investment Initiative.

PenSam søger derfor at investere i aktiver med et klimavenligt sigte, ligesom der løbende frasælges energiselskaber for at nedbringe PenSams investeringer i fossile brændstoffer.

Selskaber som i tidens løb frasælges og ekskluderes fra porteføljen tages imidlertid løbende op til overvejelse, hvis de udviser ambitioner og reel vilje til at handle med hensyn til at transformere sig i en mere ansvarlig retning. Et konkret eksempel er det tyske energiselskab RWE, der blev taget af PenSams eksklusionsliste efter at have påbegyndt en positiv transition mod at udfase energiproduktion fra kul til vedvarende energikilder.

PenSam er desuden en del af pensionsbranchens betingede tilsagn om at investere yderligere 350 mia. kr. i den grønne omstilling frem mod 2030, der blev meldt ud i efteråret 2019 på et FN-møde i New York. Det er PenSams forhåbning, at denne dagsorden kan holde momentum på trods af den nye amerikanske administrations beslutning om at trække USA ud af Paris-aftalen.

PenSam har arbejdet struktureret med at integrere klimaforhold i investeringsporteføljen siden 2016, hvor de første selskaber med mere end 30 pct. relateret til udvinding eller afbrænding af kul blev ekskluderet. Selskaber relateret til udvinding af tjæresand er sidenhen blevet ekskluderet, da udvinding af tjæresand er meget forurenende og CO2-udledende.

I 2019 ekskluderede PenSam 26 selskaber i olieindustrien ud fra en vurdering af, at disse selskaber er særligt eksponerede og mindst forberedte, når det handler om klimaforandringer og grøn omstilling. Disse eksklusioner er ikke kun sket ud fra et klimahensyn, men også ud fra en risikobetragtning. Selskaberne risikerer at blive forældede i en relativ nær fremtid og blive udkonkurreret af fremtidens energikilder, hvilket er en uholdbar investering for en langsigtet investor som PenSam.

I forbindelse med de tiltagende krav inden for bæredygtighedsområdet har PenSam de senere år haft et stort fokus på at indarbejde klimaoplysninger og -perspektiver i investeringsforvaltningen. Det gælder særligt forhold vedrørende EU's taksonomi- og disclosureforordning, som stiller krav om hvordan andelen af bæredygtige investeringer opgøres, og hvordan bæredygtighedsrisici og -aftryk skal integreres og formidles på det finansielle område. PenSam er ligeledes underlagt det omfattende EU-regelsæt CSRD på klima- og miljøområdet. Omfanget og indholdet i CSRD er i øjeblikket til forhandling i EU-kommissionen, og PenSam forventer at opnå større klarhed omkring dette i 1. kvartal 2025.

På klimaområdet skal 15 pct. af investeringerne i pensionsproduktet 'Fleksion' være grønne i 2025. For 2030 er målsætningen 20 pct.

Gennem research og dialog med forvalterne og markedet, søger PenSam kontinuerligt at finde grønne investeringsprojekter med attraktive afkast/risiko forhold. Det være sig projekter inden for sol- og vindenergi, klimavenlige ejendomsinvesteringer, grøn stålproduktion samt investeringer i udviklingslande. PenSam forventer også, at der inden for en årrække vil komme flere interessante udstedelser af grønne obligationer. Målsætningerne for grønne investeringer søges over tid skærpet i takt med at teknologien udvikler sig, og nye investeringsmuligheder byder sig til.

I det kommende år vil PenSam fortsætte med at vurdere, hvordan der kan foretages investeringer, som bidrager til den grønne omstilling. Samtidigt vil der være et stort fokus på at engagere sig i flere dialogprogrammer, hvor vi vil påvirke selskaber i en mere bæredygtig og grøn retning.

Software til optimering af ressourceforbrug

I november 2024 investerede PenSam i den irske virksomhed AMCS. Denne udvikler software til at optimere ressourceforbrug i virksomheder inden for affaldshåndtering, logistik, transport, byggeindustrien og forsyning.

Disse industrier er ressourcetunge, og der er derfor gode muligheder for optimering, som kan forbedre både miljø og bundlinje. Virksomheden tilbyder blandt andet software, der reducerer kompleksitet og tidsforbrug i tunge forsyningskæder, hvor forsinkelser og fejlleveringer leder til stort ressourcespild.

Fokusområde:
Ansvarlig skat

Selskabers skatteadfærd er et naturligt fokusområde for PenSam, eftersom virksomhedernes skattebetalinger er afgørende for en velfungerende offentlig velfærdssektor, som størstedelen af PenSams medlemmer er ansat i og i øvrigt er afhængige af i pensionstilværelsen. Korrekte skattebetalinger er med andre ord med til at sikre tilstrækkelig med kvalificeret arbejdskraft i velfærdssektoren og garantere alle danskere et økonomisk råderum til en værdig pensionstilværelse.

Som ansvarlig investor er det vigtigt for PenSam at bidrage til at udvikle det nationale og internationale skatteområde. Derfor har PenSam formuleret sin egen skattepolitik, hvor vi stiller krav til, at alle selskaber, som PenSam investerer i, skal betale deres skat i henhold til den gældende lovgivning, både hvad angår lovens bogstav og intention. Vi har også en forventning om, at vores samarbejdspartnere udviser en skatteadfærd, der er i overensstemmelse med PenSams skattepolitik. Samtidigt opfordrer vi kraftigt til, at vores samarbejdspartnere og de selskaber, vi investerer i, vedtager deres egen skattepolitik. Politikken skal gerne sikre opfyldelse af enhver gældende skattelovgivning i det respektive land, og at der ikke foretages handlinger, som bevidst strider imod OECD's BEPS-anbefalinger.

PenSam har derudover tilsluttet sig et fælles skattekodeks for den danske pensionssektor, som indeholder principper og anbefalinger for unoterede investeringer. Gennem tilslutningen har PenSam forpligtet sig til at sikre, at alle kapitalforvaltere, der samarbejdes med, bestræber sig på at overholde gældende skattelovgivning og praksis i de lande, hvor investeringerne er foretaget.

Alle PenSams aktier og kreditobligationer bliver løbende overvåget for skatteproblematikker. Overvågningen sker blandt andet gennem PenSams samarbejdspartner, screening- og engagementsbureauet Sustainalytics. Hvis det hænder, at PenSam bliver gjort opmærksom på, at et selskab har udvist en uansvarlig skatteadfærd, vil investeringen blive taget op til overvejelse. I PenSam mener vi nemlig ikke, at aggressiv skatteplanlægning bidrager til det langsigtede afkast på investeringerne.

Også i 2024 har PenSam indgået i dialoger med flere store selskaber i porteføljen om at udvise større ansvarlighed og åbenhed på skatteområdet.

Gennem direkte aktivt ejerskab over for selskaberne på deres generalforsamlinger, har PenSam sammen med en række andre investorer stillet som forslag, at ledelsen og bestyrelsen skal aflægge en skattegennemsigtighedsrapport, herunder land-for-land-rapportering, der redegør for selskabernes skattebetalinger og -strukturer i hvert land, de har aktiviteter i.

PenSam har i løbet af året været medforslagsstiller på Microsoft og Cisco generalforsamlinger om øget skattetransparens. Derudover har PenSam været i dialog med adskillige store globale virksomheder gennem dialogprogrammet Sustainability and Good Governance Stewardship Programme i regi af Sustainalytics.

Ansvarlig skat bliver i stadig stigende grad anerkendt som et ESG-forhold, som selskaberne skal tage hensyn til og rapportere om. Ligeledes kommer der flere initiativer, der skal fremme en ansvarlig skattebetaling, og mange investorer støtter op om disse initiativer.

Transparens i skattebetalinger hos Microsoft og Cisco

PenSam har senest været medforslagsstiller på to generalforsamlinger i henholdsvis Microsoft og Cisco.

Forslagene omhandlede et ønske om øget transparens i virksomhedernes skattebetalinger, herunder at selskaberne udarbejder en særskilt rapport og lever op til retningslinjerne i Global Reporting Initiatives (GRI) Tax Standard.

På generalforsamlingerne i Microsoft og Cisco stemte henholdsvis 21% og 25% for resolutionerne. Begge forslag blev derfor forkastet, men bidrog alligevel til at få virksomhedernes skattebetaling på dagsordenen.

PenSam vil løbende følge op på denne dagsorden, også i forhold til andre selskaber i investeringsporteføljen.

Fokusområde:
Arbejdstagerrettigheder

Som arbejdsmarkedspensionsselskab for medlemmer ansat i velfærdssektoren er menneskerettigheder, herunder arbejdstagerrettigheder, et naturligt fokusområde for PenSam. PenSams investeringer overvåges derfor løbende for kritisable forhold eller brud på konventioner og internationale aftaler om menneskerettigheder og arbejdstagerrettigheder.

PenSams arbejde tager afsæt i FN's Retningslinjer for Menneskerettigheder og Erhvervsliv, der udgør en overordnet ramme for erhvervslivets ansvar for menneskerettigheder, samt konventioner fra ILO, Den Internationale Arbejdsorganisation, som er FN's faglige organ for arbejdsmarkedsspørgsmål.

ILO arbejder for at bekæmpe fattigdom og fremme social retfærdighed gennem en række konventioner om grundlæggende arbejdstagerrettigheder, som blandt andet tæller konventioner mod tvangsarbejde og børnearbejde og konventioner for at fremme sikkerhed, sundhed og ordentligt arbejdsmiljø på arbejdspladsen.

PenSams investeringer foretages med respekt for disse internationale konventioner, og bliver PenSam bekendt med, at konventionerne ikke overholdes, går PenSam i dialog med selskabet og/eller ultimativt ekskluderer selskabet fra porteføljen.

Også i 2024 har PenSam haft dialog med Amazon vedrørende deres tilgang til grundlæggende arbejdstagerrettigheder. Det er sket på baggrund af flere sager, hvor medierne er blevet bekendt med, at Amazons forretningsmodel underminerer de ansattes fagforeningsrettigheder. PenSam, Sampension og PKA indledte på den baggrund en dialog med Amazon og opfordrede selskabet til at udarbejde en uvildig rapport, der analyserede, hvordan selskabets nuværende politikker beskytter de grundlæggende rettigheder til foreningsfrihed og kollektive forhandlinger. Gruppen af investorer er siden øget med yderligere 10 danske institutionelle investorer, således gruppen nu består af 13 danske investorer.

PenSam har for nuværende ekskluderet 12 selskaber på baggrund af manglende respekt for arbejdstagerrettigheder. De ekskluderede selskaber tæller blandt andre Tesla og WalMart for medarbejdernes manglende mulighed for organisering.

Aktivt ejerskab direkte overfor Amazon

I lighed med sidste år, er PenSam i samarbejde med bl.a. Sampension og PKA i direkte dialog med Amazon om selskabets tilgang til grundlæggende arbejdstagerrettigheder.

Dialogen har bl.a. resulteret i et møde med Amazon i foråret 2024 i København, hvor der var mulighed for at diskutere arbejdstagerrettigheder, herunder særligt medarbejderes ret til at organisere sig. Der var en god og ærlig dialog på mødet, og det vurderes positivt at Amazon har ønsket at møde PenSam og de øvrige selskaber.

Det betyder – på den korte bane – at forhold omkring arbejdstagerrettigheder har fået øget opmærksomhed internt i Amazon.

Dialogen med Amazon er planlagt til at fortsætte i 2025, og det er et ønske fra PenSam at der i de kommende år udarbejdes en uafhængig analyse af arbejdstagerrettighederne i Amazon.

Fokusområde:
Ansvarligt byggeri

PenSam har en bæredygtighedsstrategi på ejendomsområdet, der har til formål at sikre markante reduktioner af CO2-udledningen i den danske ejendomsportefølje. Derudover har den til sigte at integrere miljømæssige og sociale forhold i byggeriet ved at have fokus på drifts- og energioptimering, biodiversitet samt bedre trivsel og rammer for at skabe 'det gode liv' for PenSams lejere.

Målsætningerne for strategiarbejdet med ansvarligt byggeri er, at PenSam ved udgangen af 2025 har:

- reduceret CO2-udledningen i den danske ejendomsportefølje med 50 pct.
- forbedret energimærkerne med 25 pct.
- udbredt ladestandere på 5 pct. af alle p-pladser i ejendomsporteføljen
- certificeret 20 pct. af ejendommene.

Certificering af ejendomme skal ske med udgangspunkt i DGNB-standarden, som er et kvalitetsstempel på niveauet af bæredygtighed i ejendommen eller ejendomsprojektet. For at PenSams ejendomme kan blive DGNB-certificeret kræver det, at der er inkluderet social-, miljø- og økonomisk bæredygtighed i byggeriet og driften, og at perspektiverne er vægtet ligeligt. Eksempelvis skal der være et balanceret og proportionelt forhold mellem byggeomkostninger og drift over for energiforbrug, indeklima og ejendommens akustik.

I 2024 har PenSam fortsat det målrettede arbejde med mere ansvarligt byggeri i den danske ejendomsportefølje.

I forhold til certificeringer, er 2025-målsætningen nu opnået, og en betydelig andel af ejendommene har fået et DGNB-stempel.

Hvad angår CO2-reduktion, er der ved udgangen af 2024 opnået en reduktion på 40 pct. Yderligere er ejendommenes energimærker hævet med 18 pct.

Der arbejdes målrettet med at opsætte yderligere ladestandere på relevante ejendomme, hvor vi ved udgangen af 2024 manglede at opsætte ca. 50 ladestandere for at indfri vores målsætning.

Alle målsætninger for ansvarligt byggeri forventes indfriet i 2025. Og herefter vil nye og endnu mere ambitiøse mål blive fremsat.

Moderne kontorlejemål og energirenovering i Tietgens Have

PenSam købte i 2018 ejendommen Tietgens Have, der er beliggende lige over for Nordhavn Station og det nye Nordhavn boligkvarter på Østerbro i København.

Tietgens Have – der er opført på grunden som oprindeligt tilhørte 'Fabrikken Øresund' som forarbejdede kryolit fra Grønland til aluminiumfremstilling – har de seneste mange år fungeret som kontorejendom.

Tidligere var ejendommen hovedsæde for SKAT, inden denne blev opsplittet i nye styrelser, og SKAT fraflyttede i 2020. I dag er de største lejere Cristensen Kjærulff, DIIS, Fokus Asset Management og Københavns Kommune.

Da PenSam købte ejendommen i 2018, lå det klart, at der både ift. økonomi og ansvarlighed var stort potentiale i en større energirenovering. Sidenhen er energimærket løftet fra C til nu B. Og der er igangværende arbejde med at løfte energimærket yderligere.

Ejendommen er i dag DGNB Guld-certificeret, og der planlægges udskiftning af lyskilder til LED-belysning, ligesom der formentlig i 2025 vil kunne opføres solceller på ejendommens tag.

Tietgens Have er i dag en lys, energivenlig og moderne kontorejendom som PenSam – foruden at nyde ejerskab af – også anvender ifm. konferencer og medarbejder-events.

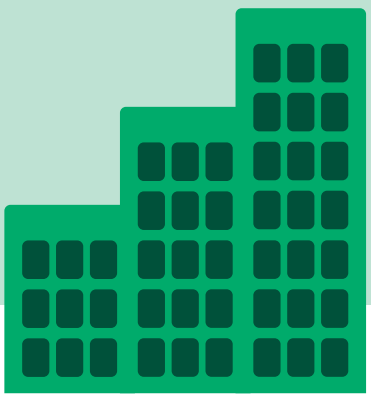

Ansvarlige investeringer i PenSam – tre tilgange

I PenSam ser vi det som en central opgave at holde høj selvjustits med alle vores investeringer. Det gælder både nuværende som potentielle investeringer, unoterede som noterede.

PenSams investeringsporteføljer bliver jævnligt overvåget og screenet med henblik på at sikre, at alle selskaber lever op til PenSams principper for ansvarlighed og ordentlighed.

PenSam har anlagt en tilgang til arbejdet med ansvarlige investeringer, der overordnet kan opdeles i tre elementer:

Eksklusion

Investeringer, der ikke ønskes i porteføljen, fx selskaber relateret til kontroversielle våben, tobak og kul.

Aktivt ejerskab

Investeringer i selskaber, hvor PenSam typisk i samarbejde med andre investorer forsøger at påvirke selskaber og andre aktører i en ønsket retning.

Impact investeringer

Investeringer, der foretages med henblik på at understøtte en ønsket udvikling, fx vindmølleenergi.

Eksklusion

PenSam foretager eksklusion af selskaber og lande/stats-obligationer, der ikke ønskes i investeringsporteføljen. Eksklusion foretages som følge af, at disse på langt sigt vurderes at introducere bæredygtighedsrisici, som ikke kompenseres via et højere forventet afkast. Yderligere ekskluderes investeringer, der ikke lever op til PenSams værdier og holdninger.

På baggrund af en analyse kan PenSam beslutte at ekskludere selskaber fra investeringsporteføljen ud fra blandt andet manglende overholdelse af og respekt for menneske- og arbejdstagerrettigheder, involvering i korruptionsager eller grundet miljø- og klimaudfordringer. Det gælder også selskaber relateret til specifikke industri-områder, som eksempelvis kontroversielle våben og tobak eller fossile selskaber relateret til kul, olie, gas og tjæresand, der ikke viser transition eller ambitioner for en grøn omstilling af kerneforretningen. Endeligt ekskluderes selskaber på baggrund af internationale sanktioner.

Der er i øjeblikket cirka 350 virksomheder på eksklusions-listen, hvoraf knap halvdelen er ekskluderet som følge af forretning inden for fossil energi. Yderligere er der godt 80 virksomheder inden for kontroversielle våben på listen, mens resten er fordelt på sanktioner/forretningsetik, arbejdstager-/menneskerettigheder og tobak.

Eksklusion af selskaber sker blandt andet på baggrund af tilvejebragt information fra vores samarbejdspartner på ESG-området, Sustainalytics, som halvårligt eller oftere efter behov udarbejder overvågningsrapporter af PenSams noterede investeringsportefølje. Overvågningen sker med udgangspunkt i FN Global Compacts 10 Principper for god forretningsadfærd, der resulterer i en række anbefalinger, som PenSam herefter tager stilling til. For så vidt angår de unoterede investeringsaktiver foretager PenSam selv overvågningen med bistand fra eksterne forvaltere.

PenSam foretager desuden indirekte eksklusion af selskaber gennem vores brug af det klimavenlige benchmark, S&P Global LargeMid Cap Carbon Budget Index, som løbende integrerer forhold om klimarisici i den globale aktieportefølje. Ved den regelmæssige sammensætning og justering af indekset bliver selskaber løbende ekskluderet fra PenSams aktieportefølje, fordi de ikke understøtter benchmarkets krav til bæredygtige investeringer. Det samme gør sig gældende for såkaldte "high yield"- og "emerging markets"-obligationer, hvor PenSams investeringer følger et skræddersyet klimavenligt benchmark, der er udarbejdet i samarbejde med Blackrock.

PenSam ekskluderer også lande, hvorfra der ikke kan investeres i statsobligationer og statsejede selskaber. Eksklusion af lande sker ud fra en struktureret tilgang, hvor landene bliver vurderet ud fra en ESG-score, sanktionerede lande, EU's sortliste for skattely og PenSams egne vurderinger.

I øjeblikket er der ca. 40 lande på eksklusionslisten.

Overblikket over samtlige selskaber og lande, PenSam har ekskluderet, fremgår af eksklusionslister, som kan findes på www.pensam.dk.

Eksklusion eller relation?

PenSam ekskluderer løbende selskaber inden for den fossile industri. Det handler om at reducere den finansielle risiko i forhold til de selskaber, som ikke forventes at klare sig godt i den grønne omstilling. Ligeledes gør vi det for at bakke op om Parisaftalens mål om at begrænse de globale temperaturstigninger og PenSams eget mål om, at investeringsporteføljen skal være CO2-neutral i 2050.

I forbindelse med den løbende proces med at overvåge porteføljerne er der siden 2023 ekskluderet yderligere ni fossile selskaber. Selskaberne er blevet ekskluderet fra vores portefølje, fordi de ikke understøtter målet om CO2-neutralitet i 2050. Derudover vurderes det, at selskaberne investeringsmæssigt kan blive negativt påvirket grundet manglende initiativer på klimaområdet.

Aktivt ejerskab

I PenSam ønsker vi at påvirke de selskaber, vi investerer i, til at arbejde i en mere ansvarlig retning. Det kalder vi aktivt ejerskab. PenSam går derfor løbende i dialog med selskaber, når der opstår kritiske sager, eller hvis et selskab ikke udviser grundlæggende ansvarlighed og ordentlighed over for samfundet.

For PenSam er aktivt ejerskab en integreret del af arbejdet som ansvarlig investor. Dels fordi rollen som institutionel investor forpligter, dels fordi selskaber har behov for ejere, der kan tage aktiv del i en konstruktiv dialog. På den måde bakker PenSam op om anbefalingerne fra Komitéen for god Selskabsledelse om aktivt ejerskab.

PenSams aktive ejerskab foregår primært på tre niveauer:
1. Dialoger med selskaber i samarbejde med Sustainalytics og via andre investorer
2. Stemmeafgivning på generalforsamlinger i samarbejde med ISS Proxy Voting
3. PenSams direkte dialog med udvalgte selskaber

Dialoger med selskaber i samarbejde med Sustainalytics og andre investorer
Sammen med PenSams samarbejdspartner på ESG-området, Sustainalytics, går PenSam løbende i dialog med selskaber i investeringsporteføljen, som vi ønsker ændrer retning til en mere ansvarlig adfærd. Det kunne eksempelvis være selskaber, der udviser en uansvarlig skattemæssig praksis, selskaber der benytter sig af børnearbejde, eller selskaber, der bidrager negativt til den grønne omstilling. Dialogen gennem Sustainalytics sker ofte sammen med en række andre store institutionelle investorer. På denne vis kan PenSam mobilisere maksimalt investorpres på det respektive selskab til at ændre adfærd og retning.

Den løbende overvågning af PenSams selskaber sker, som beskrevet under foregående afsnit, med hensyntagen til selskabernes efterlevelse af internationale konventioner, der er omfattet af blandt andet FN's Global Compacts 10 Principper om respekt for menneskerettigheder, arbejdstagerrettigheder, miljø og klima samt antikorruption. Gennem denne overvågning vurderes det, om der er sket normbrud, og hvis det er tilfældet, igangsættes en såkaldt "engagement-proces", hvor der opstilles mål for, hvilke ændringer selskabet bør foretage for at ændre praksis. Igennem processen vurderes selskabet løbende for fremskridt, og hvis der ikke sker en positiv udvikling, kan det i sidste instans medføre, at selskabet ekskluderes fra PenSams investeringsportefølje. Nedenfor er beskrevet PenSams engagement-proces, som sker i samarbejde med Sustainalytics.

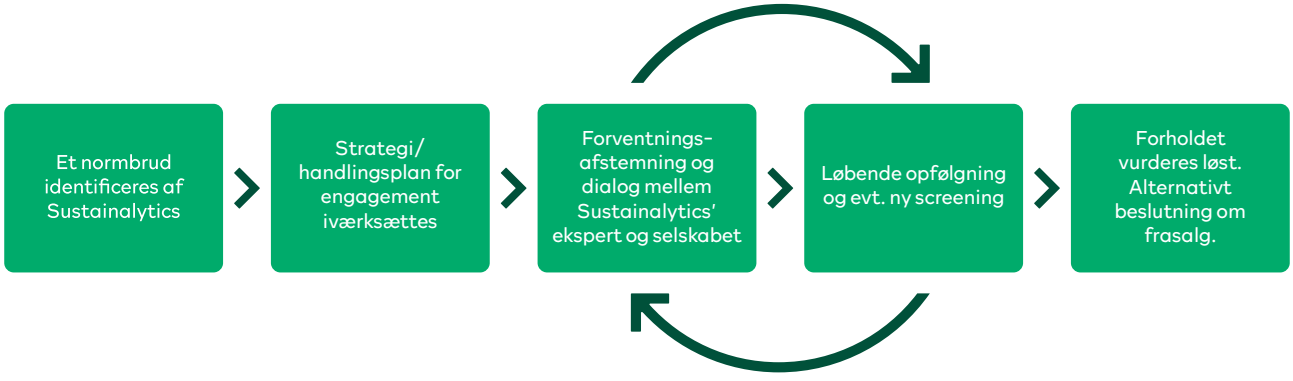

I løbet af 2024 har Sustainalytics, på vegne af PenSam, været i dialog med 34 selskaber om 39 sager i forhold til overtrædelse af internationale normer. Heraf er 7 sager i 7 selskaber blevet løst, ligesom der er sket fremskridt i mange af de øvrige selskaber.

2024-indsatsen tæller blandt andet:

- Amazon og Starbucks på baggrund af selskabernes udfordringer med arbejdstagerrettigheder
- LVMH på baggrund af udfordringer med arbejdstagerrettigheder i deres forsyningskæde

Overblikket over samtlige selskaber, PenSam er i dialog med, fremgår af observationslisten, som kan findes på vores hjemmeside.

Stemmeafgivning på generalforsamlinger i samarbejde med ISS Proxy Voting.

PenSam samarbejder med ISS Proxy Voting om den løbende stemmeafgivning på generalforsamlinger, hvor der stemmes efter PenSams retningslinjer. Principielt stemmes der på alle generalforsamlinger, hvor PenSam er aktionær.

PenSam har i løbet af 2024 stemt på 1.379 generalforsamlinger, og der er på 604 (43,8%) generalforsamlinger stemt imod ét eller flere forslag fra ledelsen.

PenSam har i alt stemt på 17.280 forslag, og på 1.564 forslag, svarende til 9,1%, er der stemt imod ledelsens anbefalinger. De fleste stemmer imod ledelsen er inden for områderne governance og aflønning. Der er stemt for 583 aktionærforslag.

PenSam har stemt på 100 forslag vedrørende klima- og miljøforhold, hvor der i 58 af tilfældene er stemt imod ledelsen.

Forslagene har blandt andet drejet sig om, at selskaberne skal følge Paris-aftalen, krav om øget transparens og mål for reduktion af CO2-udledning, diverse klimarapporter m.m.

I Danmark har PenSam stemt på 11 generalforsamlinger, og der er på 4 generalforsamlinger stemt imod ét eller flere forslag fra ledelsen.

Et overblik over, hvordan PenSam har stemt på de enkelte generalforsamlinger kan læses på www.pensam.dk.

PenSams direkte dialog med udvalgte selskaber
Som en yderligere tilgang til aktivt ejerskab går PenSam i direkte dialog med udvalgte selskaber om at ændre adfærd eller transformere sig i en ønsket ansvarlig retning.

PenSam har i løbet af 2024 sammen med andre institutionelle investorer fortsat den direkte dialog med Amazons ledelse og bestyrelse om skattetransparens og forhold vedrørende arbejdstagerrettigheder.

Dialog gennem Climate Action 100+

PenSam deltager i investorsammenslutningen Climate Action 100+, som er en sammenslutning mellem mere end 600 af verdens største investorer, med samlet 68 billioner USD under forvaltning. Formålet er at påvirke verdens største CO2-udledere til at leve op til Paris-aftalen og begrænse CO2-udledningen fra deres aktiviteter.

Det vurderes, at de største selskaber tegner sig for mere end 80 pct. af udledningen fra den globale industri. Foreløbigt har tiltaget været en succes, da det er lykkedes at komme i god dialog med mange virksomheder, ligesom en del selskaber har opsat mål for at reducere CO2-udledningen.

Impact investering

Som en tilgang til PenSams arbejde med ansvarlige investeringer foretager PenSam løbende såkaldte impact investeringer. Impact investeringer er karakteriseret ved at fremme en direkte positiv social, miljø- eller klimamæssig udvikling.

PenSam foretager primært impact investeringer inden for klimaområdet, hvor der blandt andet investeres i direkte infrastruktur inden for vedvarende energi, samt grønne og sociale obligationer.

I forhold til PenSams andel af klimavenlige investeringer, så udgør denne aktuelt 11,5 pct. af de samlede investeringsaktiver i PenSams pensionsprodukt Fleksion. Dette opgjort i henhold til EU's disclosure- og taksonomiforordning.

De seneste år har PenSam foretaget store og betydelige impact investeringer inden for vedvarende energi. Det gælder blandt andet onshore vindmølleparker i Litauen. Og blandt mange andre eksempler kan nævnes en investering i en tysk producent af bærbare batteridrevne generatorer via Morgan Stanley-fonden '1GT'. Den tyske virksomhed blev startet af to ingeniører fra Bosch, som så muligheden for at udvikle de mindre, batteridrevne generatorer, man kender fra hobbybrug, til også at kunne bruges i mere krævende professionelle sammenhænge.

I 2023 gav PenSam tilsagn om at investere et betydeligt trecifret millionbeløb i Morgan Stanleys '1GT' fond. Foruden at sikre et godt afkast til medlemmerne, har fonden til formål, at investeringerne samlet set skal forhindre udledning af op mod 1 gigaton CO2 i atmosfæren inden udgangen af 2050. Det svarer til 23 gange den samlede udledning i Danmark i 2022.

1GT-fondens investeringer tager udgangspunkt i virksomheder inden for energi, transport, fødevarer og landbrug, som i dag står for størstedelen af den globale CO2-udledning, og hvor der er et udtalt omstillingsbehov og -potentiale.

PenSam foretager investeringerne gennem den danske kapitalforvalter AIP Management. Udover at skabe et godt langsigtet afkast til PenSams medlemmer er ambitionen at yde et klart bidrag til at mindske klimaforandringerne og medvirke til den grønne omstilling.

I de kommende år forventer PenSam at øge allokeringen til impact investeringer inden for blandt andet sol- og vindenergi, elektrificering og lagring. Se også de øvrige aktuelle case-eksempler.

Sol- og vindanlæg i Afrika

I 2024 investerede PenSam i en sydafrikansk vedvarende energiproducent, Sturdee, via Verdensmålsfonden forvaltet af Investeringsfonden for Udviklingslande (IFU).

Sturdee udvikler sol- og vindanlæg i Sydafrika, Botswana og Namibia. Anlæggene vil erstatte eksisterende sort energi, som både forurener og udgør en upålidelig energikilde. Der er i dag daglige energinedbrud i regionen på imellem 2-6 timer, som både reducerer levestandard og udviklingsmuligheder.

Sturdee udvikler og bygger selv anlæggene, og står også for den efterfølgende drift. Energien vil blive solgt til statslige operatører på langtidskontrakter.

Software til screening af sygdomme

I 2024 investerede PenSam i en mindre indisk diagnostikvirksomhed, Redcliffe Labs, via Verdensmålsfonden forvaltet af Investeringsfonden for Udviklingslande (IFU).

Virksomheden bruger en softwarebaseret model til at teste og screene patienter for forskellige sygdomme i deres eget hjem. Dette reducerer omkostningerne markant, og gør priserne mere overkommelige for lavindkomstgrupper. Derudover gør modellen det også muligt at nå ud til patienter i tyndt befolkede områder, som ikke har haft nogen dækning indtil nu.

Platformen giver blandt andet mulighed for at hjemmeteste for diabetes, problemer med skjoldbruskkirtlen og visse typer af hjerteproblemer, som i mange tilfælde er kroniske sygdomme.

PenSam som arbejdsplads

PenSam har siden 2020 offentliggjort nøgletal for ESG (Environment, Social and Governance) baseret på den vejledning, som er udarbejdet af FSR – danske revisorer, Nasdaq og Finansforeningen.

PenSam har både som virksomhed og institutionel investor et fokus på alle tre områder miljø, sociale forhold og governance og monitorerer udviklingen på de enkelte nøgletal.

ESG-nøgletallene viser blandt andet PenSams egen CO2-udledning (scope 1 og scope 2). Scope 1 omfatter direkte udledninger fra egne firmabiler, og viser en faldende udvikling de seneste fem år. Udviklingen er drevet af flere el- eller hybridbiler.

Scope 2 omfatter udledninger afledt af indkøbt energi, herunder primært elektricitet og fjernvarme. Tallene for 2020 og 2021 var påvirket af nedlukningen i forbindelse med coronapandemien og var dermed særligt lave. Sammenlignes resultatet fra de seneste to år med årene inden coronapandemien fortsætter den positive udvikling i forhold til at udlede mindre. Udviklingen skyldes en række initiativer i forhold til at reducere elforbruget, som for eksempel LED-belysning.

PenSams CO2-udledninger fra investeringsporteføljen (scope 3) viser også en positiv udvikling over femårs-perioden. Scope 3-beregningerne omfatter investeringer i aktivklasserne børsnoterede aktier, børsnoterede virksomhedsobligationer og danske ejendomme. Faldet skyldes et bevidst valg om at reducere eksponeringen mod CO2-tunge virksomheder i specielt den fossile industri. Det lave nøgletal for 2022 er påvirket af, at markedsværdien på aktiverne faldt kraftigt i dette år, hvilket indgår i beregningen af nøgletallet.

Nøgletallet "Samlet CO2e-aftryk for investeringsporteføljen" viser udledningen pr. investeret krone, hvilket gør en sammenligning over tid mere anvendelig. Der har været en positiv udvikling i perioden 2019 til 2024 med et fald på ca. 59 pct.

ESG Nøgletal

	Notation	2024	2023	2022	2021	2020
Miljødata						
CO_2e, scope 1	Tons	7	10	14	15	20
CO_2e, scope 2	Tons	31	152	153	120	91
CO_2e, scope 3	Tons	358.831	318.044	231.628	360.501	391.231
heraf aktieportefølje (noterede aktier)	Tons	130.541	133.436	106.475	135.876	124.347
heraf virksomhedsobligationer	Tons	227.396	183.396	124.102	223.520	265.659
heraf danske ejendomme	Tons	894	1.212	1.051	1.105	1.225
Samlet CO_2e-aftryk for investeringsporteføljen	Tons/mio. kr.	4,5	4,6	4,0	5,2	6,6
aktieportefølje (noterede aktier)	Tons/mio. kr.	2,5	2,9	2,8	3,0	3,2
virksomhedsobligationer (noterede)	Tons/mio. kr.	13,1	14,9	12,3	14,8	23,0
danske ejendomme	Tons/mio. kr.	0,09	0,12	0,10	0,12	0,14
Energiforbrug	GJ	3.996	4.849	5.763	5.674	5.531
Vedvarende energiandel	%	88	56	63	62	56
Vandforbrug	m3	2.041	2.004	2.519	1.595	1.753
Sociale data						
Fuldtidsarbejdsstyrke	FTE	213	220	214	206	203
Kønsdiversitet	%	52	53	54	56	57
Kønsdiversitet for øvrige ledelseslag	%	39	43	44	50	41
Lønforskel mellem køn	Gange	1,3	1,3	1,3	1,3	1,3
Medarbejderomsætningshastighed	%	18	17	20	16	14
Sygefravær	Dage/FTE	6,6	6,0	6,2	4,3	5,0
Ledelsesdata						
Bestyrelsens kønsdiversitet	%	29	29	29	29	29
Tilstedeværelse på bestyrelsesmøder	%	95	100	100	96	96
Lønforskel mellem CEO og medarbejdere	Gange	5,3	5,0	5,0	4,9	4,8

Se Appendix A for en forklaring af de enkelte ESG-nøgletal.

Note: Kønsdiversitet er opgjort som andelen af kvinder. Lønforskel er mænds løn i forhold til kvinders løn.

I opgørelsen af CO2e, scope 3, er der i begrænset omfang gjort brug af estimerede data.

CO2-aftrykket for henholdsvis aktier, virksomhedsobligationer og danske ejendomme afspejler en dækningsgrad på henholdsvis 100 %, 77% og 100 %.

Klima-rapportering

Klimarapportering, jf. branchehenstillingen fra Forsikring & Pension

Klimarapportering	Enhed	Mål	2024	2023	2022	2021	2020
Investeringens CO_2 – aftryk							
Liv							
CO_2-udledning fra investeringsaktiver*	Tons	O	358.831	318.044	231.628	360.501	391.231
CO_2-aftryk	Tons/mio. kr.	O	4,5	4,6	4,0	5,2	6,6
Aktivt engagement i klimaforbedringer							
Liv							
Aktivt ejerskab	(henvisning)	F			Redegørelse for anbefalinger om god selskabs-ledelse 2022		
Dialoger ifbm. aktivt ejerskab							
· egne dialoger	stk.	F			**		
· dialoger via climate action 100+ som lead/co-lead	stk.	F			**		
· dialoger via ESG-ratingbureauer	stk.	F			107		
· dialoger i alt	stk.	F			107		
Ejendomsinvesteringers bæredygtighed	(henvisning)	F				Politik og retningslinje for ansvarlige investeringer og aktivt ejerskab	
Bæredygtighed i forretningsmodeller							
Liv							
Tilslutning til Paris-aftalen	(henvisning)	F				Politik og retningslinje for ansvarlige investeringer og aktivt ejerskab	
Liv							
CO_2-Scope 1	Tons	O	7	10	14	15	20
CO_2-Scope 2	Tons	O	31	152	153	120	91
Vedvarende energihandel							
· Indkøbt	%		88	56	63	62	56
· Egenproduceret	%		0	0	0	0	0
Energiforbrug	GJ		3.996	4.849	5.763	5.674	5.531

O = Obligatorisk F = Frivilligt

Se Appendix A for en forklaring af de enkelte ESG-nøgletal.

*Dækker over udledningen på tværs af tre aktivklasser, som er 'globale aktier', 'kreditobligationer' og 'den danske ejendomsportefølje'.

**PenSams dialoger føres i samarbejde med Sustainalytics.

Appendix A

ESG-nøgletal – Forklaring og beregningsmetode
I skemaerne på s. 25 og s. 27 fremgår en række ESG-nøgletal. Formålet med tabellen nedenfor er dels at forklare det enkelte nøgletal samt at angive den bagvedliggende beregningsmetode.

Skemaet på s. 25 tager udgangspunkt i en rapporteringsvejledning udarbejdet af Finansforeningen, Nasdaq og revisorernes brancheforeningen, FSR. Skemaet på s. 27 følger Forsikring & Pensions (F&P) branchevejledning for klimarapportering.

ESG-nøgletal:	Forklaring	Formel og enhed:
CO_2e, scope 1	Scope 1 er direkte emissioner/ udledning, hvilket dækker over et selskabs egen forbrænding af brændsler og materialer. I PenSams tilfælde dækker nøgletallet over brændstof til firmabilerne i PenSam Pension.	Summen af dieselforbrug x emissionsfaktoren for en dieseldrevet personbil + benzinforbrug x emissionsfaktoren for en benzindrevet personbil. Enhed: tons
CO_2e, scope 2	Scope 2 er indirekte emissioner/ udledning, hvilket dækker over den energi, et selskab bruger til at producere elektricitet og fjernvarme og som er købt af en 3. part til selskabets eget brug.	PenSams domicil oplyst af forsyningsselskaberne x fordelingsnøgle PenSam Pensions andel (94,3% i 2024). Enhed: tons
CO_2e, scope 3	Scope 3 er emissioner/udledning, der ikke kontrolleres direkte af selskabet, men som selskabet har mulighed for at påvirke i sin værdikæde. Scope 3-udledning repræsenterer ofte størstedelen af et selskabs samlede udledninger. I PenSams tilfælde kommer udledningerne fra investeringer.	Måler de samlede CO_2-udledninger, som en investor er ansvarlig for ved deres ejerskab af aktiver. Emissioner fordeles baseret på investorens ejerandel af selskabet (% markedsværdi). Enhed: tons
CO_2-aftryk	Er et udtryk for selskabets finansierede emissioner (scope 3) per million kroner investeret.	Scope 3 udledning / antal millioner kroner investeret i porteføljen. Enhed: Tons/mio. kr.
Energiforbrug	PenSams energiforbrug kommer fra elektricitet og fjernvarme.	Energiforbrug = Σ (brugt brændselstype (t) * energifaktor pr. type brændsel) pr. brændselstype + (brugt elektricitet (inkl. vedvarende energi) (MWh)*3,6) + (brugt fjernvarme/fjernkøling inkl. vedvarende kilder til varme/køling (GJ)) Enhed: GJ
Vedvarende energiandel	Nøgletallet indikerer, hvor meget af den totale forbrugte energi, der stammer fra vedvarende energikilder.	Vedvarende energiandel = (Vedvarende energi / Energiforbrug) * 100. Enhed: %
Vandforbrug	Summen af alt vand forbrugt fra alle kilder såsom overfladevand, grundvand, regnvand eller kommunevand. Vandforbrug opgøres brutto.	Vandforbrug = Summen af alt forbrugt vand – brutto Enhed: m3

Fuldtidsarbejdsstyrke	Nøgletallet måler den nødvendige fuldtidsarbejdsstyrke, som skal til for at udføre arbejdet, som har genereret de finansielle nøgletal.	Fuldtidsarbejdsstyrke = FTE'er + midlertidig arbejdskraft Enhed: Full Time Equivalenter (FTE'er)
Kønsdiversitet	Nøgletallet bruges for at understøtte de mange undersøgelser, der viser, at kønsdiversitet har en korrelation med bedre finansiel performance.	Kønsdiversitet = ((Kvindelige FTE'er + Kvindelige midlertidige arbejdere) / (Fuldtidsarbejdsstyrken)) * 100 Enhed: % (for andel af kvinder)
Kønsdiversitet i øvrige ledelseslag	Nøgletallet bruges til at understøtte de mange undersøgelser, der viser, at kønsdiversitet har en korrelation med bedre finansiel performance.	Kønsdiversitet for øvrige ledelseslag = ((Kvindelige ledere) / (Alle ledere)) * 100 Enhed: % (for andel af kvinder)
Lønforskel mellem køn	En stor forskel kan indikere en risiko for mere generel ulighed på arbejdspladsen og med deraf følgende problemer med at tiltrække kvindeligt talent.	Lønforskel mellem køn = Median mandlig løn/Median kvindelig løn Enhed: Gange (mænds løn ift. kvinders)
Medarbejder-omsætningshastighed	Nøgletallet for medarbejderomsætningshastighed er interessant, idet det kan bruges til at vise, hvor god selskabet er til at holde på sine medarbejdere og dermed viden og kompetencer.	Medarbejderomsætningshastighed = ((Frivillige + Ufrivillige forladende FTE'er) / FTE'er) * 100 Enhed: %
Sygefravær	Nøgletallet kan være med til at indikere en mindre medarbejdertilfredshed og/eller sikkerhedsproblemer, hvis der er et uforholdsmæssigt stort antal sygedage pr. FTE.	Sygefravær = (Samlede antal sygedage i perioden) / (Middel antal FTE i perioden (fratrukket studentermedhjælpere)) Enhed: Dage/FTE
Bestyrelsens kønsdiversitet	Ligesom flere af de andre nøgletal bruges dette også for at understøtte de mange undersøgelser, der viser, at kønsdiversitet har en korrelation med bedre finansiel performance.	Bestyrelsens kønsdiversitet = ((Kvindelige generalforsamlingsvalgte bestyrelsesmedlemmer) / (Alle generalforsamlingsvalgte bestyrelsesmedlemmer)) * 100 Enhed: % (opgjort som andel af kvinder)
Fremmøde på bestyrelsesmøder	Nøgletallet skal ses i sammenhæng med Komitéen for god Selskabsledelses anbefaling om bestyrelsesevaluering.	Tilstedeværelse på bestyrelsesmøder = ((Σ Antal bestyrelsesmøder, hvor man har været tilstede) pr. bestyrelsesmedlem/(Antal bestyrelsesmøder * Antal bestyrelsesmedlemmer)) * 100 Enhed: %
Lønforskel på CEO/medarbejdere	En relativt høj eller stigende lønforskel mellem CEO og medarbejdere kan udtrykke selskabets værdiansættelse af CEO'en ift. den almindelige medarbejder.	Lønforskel mellem CEO og medarbejdere= CEO kompensation/ Median medarbejderløn. Enhed: Gange

Romer Fotografi

PenSam

39.10.342.2506

PenSam